

**Skjøtselplan for Bjøringsetra, vest, Aure
kommune, Møre og Romsdal fylke.**

Bioreg AS Rapport 2011 : 27

BIOREG AS

Rapport 2011:27

Utførende institusjon: Bioreg AS http://www.bioreg.as/	Kontaktpersoner: Finn Oldervik	ISBN-nr. 978-82-8215-174-0
Prosjektansvarlig: Finn Oldervik 6693 Mjosundet Tlf. 71 64 47 68 el. 414 38 852 E-post: finn@bioreg.as	Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Møre og Romsdal ved Geir Moen	Dato: 26.10.2011
Referanse: Oldervik, F.G. & Folden, Ø. 2011. Skjøtselsplan for Bjøringsetra, vest, Aure kommune Møre og Romsdal Fylke. Bioreg AS rapport 2011 : 27. ISBN; 978-82-8215-174-0.		
Referat: Rapporten skildrar naturverdiar og artsmangfald for seterstølen til gnr 27/1, Bjøringsetra, vest. Vidare gjer rapporten greie for dei skjøtselstiltaka som bør setjast i verk for å taka vare på dei biologiske verdiane som er knytt til lokaliteten.		
4 emneord: Kulturlandskap Naturtype Skjøtsel Slåttemark		

Figur 1. Foto; Finn G. Oldervik 26.05.2005. Biletet er teke mot nordvest og viser noko av ein ganske artsrik del av slåttemarka, men det viser også at det byrjar å veksa att av einerkratt, og at det difor trengs ganske mykje rydding. Som ein ser så er seterskylet forholdsvis intakt, sjølv om ein anar nokre meir moderne trekk.

Innhald

Innhald	3
Føreord	4
A. Generell del	5
Slåttemarksutformingar på Vestlandet	5
Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarker	6
B. Bjøringsetra, vest	8
SØKBARE EIGENSKAPAR	8
SKJØTSELSPLAN	10
Kjelder	12
Litteratur:	12
Muntlege kjelder:	12
Internett:	12
Ortofoto/kart.....	13
Bilete	13

Føreord

I samsvar med ei nasjonal handlingsplan for å taka vare på dei attverande slåttemarkane i Noreg vart det teke initiativ til å lage dei første skjøtselsplanane for Møre og Romsdal alt i 2010. Det er Fylkesmannen ved Geir Moen som samordnar dette arbeidet i fylket. Når det gjeld denne slåttemarklokaliteten på Bjøringsetra, så har vi oppsøkt den mange gonger tidlegare, men vi har likevel funne det naudsynt å gjera nokre supplerande undersøkingar der, samt å ta ein runde på lokaliteten saman med eigar/brukar for å komma fram til endeleg avgrensing, samt ein slags form for konsensus om kva som skal gjerast for at skjøtselen skal bli optimal.

Den aktuelle lokaliteten ligg ved sida av og rett vest for stølen til nabogarden på Bjøringen og er eksponert rett mot sør. Stølane ligg litt aust og opp for det ganske store Bjøringvatnet. Skjøtselsplanen for området har som hovudoppgåve å taka vare på det opphavlege artsmangfaldet, og da ved ein skjøtselsmåte som liknar mest mogleg på den tradisjonelle, dvs. med minimal gjødsling og relativt sein slått, samanlikna med dagens siloslått. Eventuelt kan det vera aktuelt å supplera med litt vår- og haustbeite om mogleg.

Vi vil med dette få takke Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Geir Moen for oppdraget og for eit godt samarbeid om prosjektet. Så vil vi også rette en takk til eigar og brukar av den aktuelle slåttemarka for velvilje og tålmod når vi har ringt og mast om opplysningar.

Mjosundet i Aure 27.10.2011

Tingvoll 27.10.2011

For Bioreg AS

Finn Gunnar Oldervik

Øystein Folden

A. Generell del

Slåttemarker er areal som vert regelmessig slått. Semi-naturleg slåttemark eller såkalla natureng, er slåttemarker som er forma gjennom rydding og lang tids tradisjonell slått. Dei er ofte overflatelydda, men ikkje oppdyrka og tilsådd i seinare tid, og ikkje eller svært lite gjødsla. Dei vert slått seint i sesongen. Slåttemarkene vert eller vart gjerne haustbeita og ofte også vårbeita. Korleis slåttemarkene har vore skjøtta varierer noko frå stad til stad og frå landsdel til landsdel. Slåttemarkene er urte- og grasdominerte og oftast svært artsrike. Dei kan vere opne eller tresette.

Tresette slåttemarker med styvingstre som vert hausta ved lauving er i dag svært sjeldne. Slike såkalla lauvenger vart gjerne beita om våren, slått ein gong seint om sommaren og beita om hausten. I tillegg vart greinene på trea hausta til fôr med eit tidsintervall på 5-8 år. I gammal tid spelte også myr ei viktig rolle som slåtteareal (slåttemyr). Dei fleste jordvassmyrane i Noreg har tidlegare vore slått, men myrslåtten tok i stor grad slutt for ganske lenge sidan og vart praktisert berre nokre få stader fram til slutten av 1950-åra. Nokre av slåttemyrane gror att, medan andre endrar seg mindre, her er det truleg få tydelege biologiske spor frå slåttedrifta. Det er registrert få lauvenger og slåttemyrar som framleis er i hevd.

Dei ulike slåttemarkene høyrer til blant våre mest artsrike naturtypar, og er viktige også for andre organismar enn karplantar. T.d. er rundt 70 prosent av dagsommarfuglane våre knytt til open engvegetasjon (særlig urterik slåttemark) og fleire vadefuglar brukar strandenger (slått eller beita) som hekkeområde og rasteplassar under trekket. I tillegg har slåttemarker mykje å seia for mange truga artar av beitemarksopp. Slåttemark kan ikkje erstattast av beitemark fordi dei inneheld vegetasjonstypar og fleire artar som ikkje klarer seg i område som berre vert beita. Samanlikna med naturbeitemark har slåttemark generelt det høgaste artsmangfaldet og dei største bestandane av fleire truga engartar. Gjennom historia har slåttemark vore, og vil framleis vere, om vi tek vare på dei, viktige "levande genbankar". I tillegg er dei berekraftige økosystem som har vore eit nøkkelement i norsk landbruk i fleire tusen år. Men driftsendringar på 1900-talet har ført til at slåttemark no er mellom våre mest truga naturtypar.

Slåttemarksutformingar på Vestlandet

Den store variasjonen i slåttemarksvegetasjonen i Noreg er enno berre delvis kartlagt. I det følgjande har vi likevel prøvd å peike på nokre utformingar av slåttemarksvegetasjon som er særeigne for Vestlandet og dermed gir fylka her eit særskilt forvaltningsansvar. Vi gjev òg døme på nokre verdifulle lokalitetar.

I Møre og Romsdal har ein svært godt oversyn over tradisjonelle slåttemarker fordi det her nyleg er gjort ei samanstilling av kunnskapen om denne naturtypen (Jordal 2007). 178 lokalitetar vert omtala i rapporten frå dette prosjektet, og slåttemarker er registrert i 29 av dei 37 kommunane i fylket. Lokalitetane finst likevel først og fremst konsentrert innan mindre geografiske område, og kommunane Stordal (22 lokalitetar, særleg i Nørdredalen), Rauma (28 lokalitetar, særleg i øvre Romsdalen), Tingvoll (19 lokalitetar, særleg i Vågbø-Holmeide) og Sunndal (16, særleg ved fjellgardane) har flest kjende lokalitetar. Frisk fattigeng, ofte med stort artsmangfald, er truleg den viktigaste vegetasjonstypen. 64 raudlisteartar er registrert i dei registrerte slåttemarkene (13 karplantar, 1 sommerfuglart og 50 soppartar).

- Ein særleg verdifull lokalitet er Skutholmen, Fræna, der det finst eit heilskapleg fiskarbondelandskap som vert skjøtta tradisjonelt og har mange gamle kulturlandskapselement m.a. mange små 1x2-meters potetåkrar i bergskortene. Slåttemarkene vert slått med ljà. Her finst mange raudlista beitemarkssopp. Staden er veglaus og kan nåast med robåt over eit 50 meter breitt sund.

- Langs Grøvvassdraget (Sunndal, utvalt for MR i 2008) og i øvre Romsdalen (Rauma) finst tørre-friske slåttemarkar med fleire tørrengsartar som *Pilosella*-artar og sjeldne soppar.
- Stordal kommune har kanskje landets største bestandar av kvitkurle som i stor grad er knytt til restar av slåttemark.
- Nordre Sunnmøre er eit kjerneområde for solblom. Meir enn 30 000 blomsterstenglar er registrert innan dette området. Dessverre er det no berre sporadisk hobby slått igjen her.

I Hordaland har m.a. Losvik (1988) studert slåttemarksvegetasjon. Fire utformingar av jordnøtteng (frisk fattigeng, jordnøttutforming) finst langs kysten her:

- Jordnøtteng, kystmaure-utforming med m.a. kystgrisøyre. Utforminga finst òg i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, grisøyre-utforming med m.a. blåstjerne og tusenfryd. Utforminga finst òg i Sogn og Fjordane.
- Jordnøtteng, prestekrage-utforming med m.a. kystgrisøyre, kjertelaugnetrøyst og småengkall. Utforminga finst òg i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.
- Jordnøtteng, kamgras-utforming med m.a. kystgrisøre, vill-lin, hjartegras, storblåfjør og musekløver.

I tillegg er ei femte utforming identifisert i fjordstroka (O2-O1):

- Frisk fattigeng, marikåpe-raudknapp-utforming med m.a. englodnegras, smalkjempe, vill-lin og småengkall, men utan dei typisk vestlege artene. Utreiinga er ikkje godt nok kjend.

Jordnøttengene har ei spesifikk norsk artssamansetjing: Viktige lokalitetar er m.a. Urangsvåg, Bømlø og Gjuvsland, Varaldsøy.

I Sogn og Fjordane har miljøet rundt Ingvild Austad på Høgskulen over fleire tiår forska på og gjort ei rekkje registreringar i dei tradisjonelle slåtteengene i fylket. Også i Sogn og Fjordane er det registrert fleire jordnøttenger. Kystblåstjernerdominerte slåttemarkar finst i ytre kyststrok, m.a. i Gåsvær i Solund, og lokalitetane Sandøyna, Vilnes og Hamna i Askvoll. Ein viktig slåttemarkslokalitet finst på Øvre Ormelid, ein hyllegard i Luster. Her finst tørrenger med m.a. brudespore, vanleg nattfiol og bakkesøte. Det er registrert mange slåttemarkar i Sogn og Fjordane, men fleire av registreringane er gjort for relativt lenge sidan og stoda i dag er uvis. På Grinde i Leikanger finst ei flott lauveng der både trea og enga framleis vert haldne i hevd.

I Rogaland er det registrert få slåttemarkar. Dette har dels samanheng med det er gjort lite forskning i Rogaland. Men hovudgrunnen er truleg det moderne og intensive jordbruket utover 1900-talet med omfattande nydyrking, oppgjødsling og bruk av engfrø førte til at dei tradisjonelle slåttemarkene gjekk tidleg ut av drift. Fattig berggrunn, høg nedbør og gjødselpåverknad gjer at dei fleste naturengene som er att er fattig engkveineng med blåknapp, blåklokke, følblom og ryllik. Denne er mindre artsrik enn mange andre engtypar. I nordre del av fylket finst jordnøtt og kamgras i engene, medan det i den sørlege delen finst enger med blodtopp, blåmunke og engtjøreblom. På Jonegarden i Sauda, ein museumsgard der jorda er i statleg eige, er det både fattige og litt rikare enger og slåttemyr som med unntak av 10 år har vore drive samanhengande på gamalt vis. Her finst kvitkurle og nattfiol. Solblom, som og er funnen her, finst og i nokre få andre registrerte slåttemarkar, m.a. Serigstad i Time og på Funningsland i Hjelmeland. Ei anna slåttemark på Jæren som har lege brakk i lang tid, er hovudlokalitet for den sterkt truga arten jærtistel som her i landet berre finst i denne delen av Hå kommune. Særleg artsrike dyneenger finst på Jæren og Karmøy. Engslått på desse er lite kjend, men det er gjort forsøk på Åkrasanden der slått har auka artsmangfaldet.

Generelle råd ved skjøtsel og restaurering av verdifulle slåttemarkar

Skjøtsel

Beste måten å skjøtte ei gammal, artsrik eng på, er å følgje opp den tradisjonelle driftsforma, utan gjødsling og med sein slått. Det tradisjonelle slåttetidspunktet har variert noko frå stad til stad

avhengig av klima og høgd over havet. Difor er det viktig å finne ut kva som har vore vanleg på den aktuelle lokaliteten eller i nærområdet frå gammalt av. Slått før 10. juli var svært uvanleg.

En bør nytte lett reiskap (ljå, tohjuls slåmaskin eller lettare traktor) der det er mogleg. Graset må bakketørkast eller hesjast før det vert fjerna. I tillegg til at ein får tørt og godt hø, er bakketørkinga viktig for at frøa til engartane både skal få modne ferdig og vert liggjande att på enga når høyet vert samla saman og køyrd vekk.

Einskilde stadar har engene i tillegg vore beita, anten vår eller haust eller begge delar. Berre beiting kan ikkje erstatte slått, men er dette einaste moglege skjøtsel i en periode, er storfebeiting det mest skånsame. Storfeet vel ikkje ut "godbitane" slik sauen gjer. Men beitepresset må ikkje vere for stort, og ein må rekne med noko manuell etterrydding. Der ein har tidlegblømande artar er det særleg viktig at ein unngår vårbeite.

Restaurering

Når det gjeld restaurering av enger som er i attgroing og utviding av eksisterande slåtteareal er det viktig å ikkje setje i gang med meir omfattande restaurering enn det ein klarar å følgje opp med skjøtsel i ettertid.

Dersom det er mange delfelt som skal restaurerast, kan det vere lurt å ta det trinnvis over fleire sesongar. Slik vert det meir overkomeleg, og ein får erfaring med kor omfattande dei ulike tiltaka er og kor mykje ein kan vente å få gjennomført per sesong. Hogst/grovrydding bør helst gjennomførast på frosen og gjerne bar mark. Då unngår ein skadar på undervegetasjonen, og samstundes er det enklare å få ein lågast mogleg stubbe. Rydding i snø kan vere meir tungvint. Mindre buskar og oppslag kan òg ryddast om sommaren når det er tørt og mykje av biomassen er samla i blada.

I slåtteenger som *ikkje* har vore tresette er det ikkje noko poeng i å setje att tre ved rydding, men gamle styvingstre bør få stå. Eit og anna lauvtre med fin og vid krone kan òg gjerne få stå. Alle gran/furu og framande treslag bør fjernast.

Etter hogst er det særleg viktig at alt ryddeavfall, kvist, stubbar og liknande vert samla saman og brend på eigna stader, og aller helst frakta ut av området. Dette for å unngå unødige oppgjødsling. Ryddeavfall som ligg spreidd utover vil elles fort føre til ny dominans av uønska snarveksande, konkurransesterke vegetasjon. Av same grunn er oppflising og spreining av flis i området ikkje å tilrå.

Attståande biomasse vil ta opp noko av næringa som vert frigjort frå daude røter av tre og buskar som har vert rydda bort. Dette gir ein gjødslingsverknad som lett fører til uønska nitrogenkrevjande artar (t.d. bringebær og brennesle). Gradvis opning er difor viktig. Gjødslingsverknad saman med auka ljossinnstråling fører gjerne òg til ein del etterrenning. Det er mest effektivt å slå lauvrenningane i juli, når det er minst energi samla i rotsystemet. Dette fell normalt saman med slåttetidspunktet. Det kan likevel vere nødvendig å rydde lauvrenningar fleire gonger dei par første sesongane.

Osp spreier seg ved rotskot, og rydding kan i mange tilfelle føre til omfattande renning. Det kan difor løne seg å ringborke osp ved å skjere eit ca. fem cm breitt band rundt treet nedanfor den nedste greina. Det er viktig at snittet er såpass djupt at all borken forsvinn, slik at transporten av næringsstoff stoppar heilt opp. Det er lettast å ringborke om våren. Etter tre somrar må dei daude trea fjernast.

Stubbar må kappast heilt ned til bakken, anten i samband med hogsten eller ved etterrydding på barmark. Større stubbar vil rotne fortare om ein skil borken frå veden med eit spett eller liknande, og deretter stappar jord i mellom. Med unntak av osp og or kan ein òg unngå renningar på denne måten. Dette kan t.d. vere aktuelt i kantar som hindrar ljossinnstråling til slåttemarka.

Problemartar som bringebær- og rosekratt, brennesle og mjøduert vil normalt forsvinne ved slått over tid. Men for å få dei bort kan det i byrjinga vere nødvendig å slå fleire gonger per sesong med ljå eller krattryddar. Felt med einstape bør slåast ned med kjepp, ikkje skjerast ned. På denne måten held bregna fram med å transportere næring frå røtene, og utarmar dermed rotsystemet sitt. Bregna bør så fjernast om hausten.

For meir utfyllande stoff om skjøtsel, restaurering og hevd:

Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker er å finne på DN sine heimesider: <http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500034662&language=0>

B. Bjøringsetra, vest

SØKBARE EIGENSKAPAR (for Naturbase)							
*Namn på lokaliteten Aursundet; Bjøringsetra, vest				*Kommune Aure		*Områdenr.	
ID i Naturbase BN00068529		*Registrert i felt av: Finn Gunnar Oldervik og Øystein Folden				*Dato: Bl.a. 10.10.2010, 19.07.2011 og 17.09.2011	
Eventuelle tidlegare registreringar (år og namn) og andre kjelder (skriftlege og muntlege) - Utanom Naturbase, ingen kjente.						Skjøtselsavtale: Inngått år: Utløper år:	
*Hovudnaturtype: - Kulturlandskap, slåttemark (D01) 80%				Utforming slåttemarka: Sølvbunkeeng (D0103) 20 % andel Frisk fattigeng (D0104) 80 % andel			
Tilleggsnaturtypar: - Kulturlandskap, slåtte- og beitemyr 20 %				Utforming slåttemyra: Skog/krattbevokst middelsrikmyr (M1) 50 % andel Middelsrik fastmattemyr (M2) 50 % andel			
*Verdi (A, B, C): A – svært viktig		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.): Det er ein god del soppbelegg registrert frå Bjøringsetra; http://www.nhm.uio.no/cgi-bin/nxd.pl?v=4SNB&nor=&gen=&sp=&iep=&redRE=x&redCR=x&redEN=x&redVU=x&redNT=x&redDD=x&redO=x&co=M%D8RE+OG+ROMSDAL&mu=Aure&loc=Bj%F8ringsetra&leg=&aft=&bef=&und=Y&from=&to=&edit=&ind=DEF&f=L&pxy=650x800					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)							
Stadkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (no):		Vegetasjonstypar:	
< 20 m	X	God	X	Slått		Torvtekt	
20 - 50 m		Svak		Beite	X	Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			
Slåttemarka: Frisk fattigeng (G4) 80 % andel Sølvbunkeeng (G3) 20 % andel							
Slåttemyra: Skog/krattbevokst middelsrikmyr (M1) 50 % andel Middelsrik fastmattemyr (M2) .....50 % andel							
*OMRÅDESKILDRING (For Naturbase og som grunnlag for skjøtselsplanen)							
<p>INNLEIING: Lokalitetskildringa er opphavleg innlagt av Finn Oldervik den 10.05.2011. Skildringa vart revidert i oktober 2011 av Oldervik saman med Øystein Folden. I Naturbase tilsvarer lokaliteten deler av nr. BN00068529. Lokaliteten er registrert og skildra av Finn Gunnar Oldervik grunna på feltarbeid gjennom mange sesongar, der særskilt fungaen har vorte grundig kartlagd. For å kunne gje ei betre vurdering av dei ulike utformingane, er lokaliteten også oppsøkt i 2011, den eine gongen saman med Øystein Folden, Bolette Bele og eigarane, Torbjørn og Bente Eva Ulfsnes. Lokaliteten er ein gammal inngjerda seterstøl med fleire hundre års hevd.</p>							

PLASSERING OG NATURGRUNNLAG: Stølen tilhører gnr 27/2, Bjøringen og ligg side om side med stølen til gnr 27/1 litt aust og opp for det relativt store Bjøringvatnet. Den ligg i mellomboreal vegetasjonssone (MB) og i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2). Berggrunnen her er dominert av diorittisk til granittisk gneis, migmatitt, men det er også ein del glimmergneis, glimmerskifer og metasandstein/amfibolitt i området.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER: Hovudnaturtypen er slåttemark, men det er og noko slåttemyr i nerkant av lokaliteten. Slåttemyra er teke med fordi den var skjøtta i lag med seterstølen fram til ca 1970. Mesteparten av utforminga på slåttemarka må definerast som frisk fattigeng (D0104), men det er og noko sølvbunkeeng (D0103). Utformingane i slåttemyra er omlag halvparten av kvar av skog/krattbevokst middelsrikmyr (M1) og middelsrik fastmattemyr (M2). Mellom vegen og stølen i austkant e det eit mindre areal som er tilgrodd med lauvtre, mest bjørk. Ein kunne kanskje ha kalla dette for beiteskog, men planen er at dette skal restaurerast slik at det vert ein del av slåttemarka slik det var inntil 1970.

ARTSMANGFOLD: Artsmangfaldet er svært stort på lokaliteten både kva gjeld karplantar og beitemarkssopp. Over store deler av stølen dominerer smalkjempe, harerug og ymse hårsvæver (*Pilosella*-artar), men det er også betydeleg innslag av engfrytle, lækjeveronika, kattedot, kjertelaugnetrøyst, knegras, marinøkkel, storblåfjør, og mange fleire. Sentrale deler av enga har noko innslag av sølvbunke. Av raudlista beite-markssopp kan nemnast; *Porpoloma metapodium* (EN), *Entoloma atrocoeruleum* (NT), *Entoloma caeruleopolitum* (VU), *Hygrocybe aurantiosplendens* (NT), *Hygrocybe flavipes* (NT), *Hygrocybe fornicata* (NT), *Hygrocybe ingrata* (VU), *Hygrocybe lacmus* (NT), *Hygrocybe ovina* (VU), *Hygrocybe phaeococcinea* (NT) og *Hygrocybe splendidissima* (VU), dvs. 1 sterkt truga, 4 sårbare og 6 nær truga artar. Til saman er det registrert ca 15 vokssoppartar og ca 10 artar av raudskivesopp på denne lokaliteten.

I slåttemyra finn ein rikmyrsartar som: bjørnebrodd, breimyrull, fjellfrøstjerne, gulstorr, loppestorr, nattfiol, stortviblad og svartopp.

BRUK, TILSTAND OG PÅVERKNAD: Lokaliteten har i sin tid vore litt jordbearbeidd og også noko gjødsla med husdyrgjødsel, i alle fall så lenge det var drive slått her. Det var også gjødsla litt av og til med kunstgjødsla i den perioden at stølen vart bruka til sauebeite, sist i 2002. Det er ingen moderne inngrep gjort på lokaliteten. Stølen har heile tida sidan den var i aktivt bruk vorte skjøtta enten med slått eller ved beiting av sau. Utanom det ein kan venta seg på ein gamal seterstøl, så er det lite av negative påverknadar å sjå på sjølve stølen. Unnateke dette inntrykket er oppslag av ganske mykje einerkratt i dei tørraste bakkane her, men ved besøket hausten 2011 så hadde eigarane alt fått fjerna ein god del av einerkrattet.

Tidlegare drift: Opphavleg er dette ein gamal seterstøl som vart slått kvart år fram til omlag 1969-1970. Frå gammalt har stølen vorte slått på seinsommaren, dvs først i august etter at slåtten var ferdig på garden elles. Opphavleg var heile stølen slått med ljå, men dei siste to-tre åra før stølsdrifta tok slutt vart det nytta tohjuls slåmaskin der ein kom til, samt ljå til etterslåtten. Stølen var oftast etterbeita av kyr kvar haust. Høyet vart førebels lagra i ei høyløe nedom stølen som diverre er falle saman no. Det vart henta med hest og slede om vinteren og om isen heldt på vatnet vart det køyrd der. Traktorvegen opp til setra vart bygd tidleg på 1960-talet og før den tid var det ein dårleg kjerreveg, eller kanskje sledeveg frå bygda og opp til setra.

Den tida det var stølsdrift her hadde dei 5 – 6 mjølkekyr og 20 – 30 geiter. Det vart koka ost og kinna smør på setra. Etter at stølsdrifta tok slutt omlag i 1970 har det beita sauer på stølen, - til dels naboen sine sauer. Etter at noverande eigar tok over garden skaffa dei seg sauer sjølve og dei har beita på stølen etter at dei kom ned frå fjellet om hausten. Av og til har det også vore slått på stølen i nyare tid.

Noverande drift: Sjølv om slåtten berre har vore sporadisk i seinare tid, så har lokaliteten vore beita til og med hausten 2010, slik at den må seiast å vera i god hevd. I 2011 har lokaliteten vore beita av storfe som har tatt seg inn på stølen.

FRAMANDE ARTAR: Ingen framande arter er registrert på lokaliteten.

KULTURMINNER: Ingen særskilde kulturminne vart registrert, men stølen og bygningane kan kanskje kallast eit kultur-minne i seg sjølv. Både selet og fjøset er restaurert og begge bygningane ligg i øverkant av stølen. Bortsett frå eit solpanel og ein altan på selet, så er begge bygningane bra autentiske med det som eingong var. Ruinane av høyløa ligg nedom stølen.

SKJØTSEL OG HENSYN: Den beste måten å halda lokaliteten i hevd på er utan tvil ved slått, og denne kan eventuelt kombinerast med beiting av sau eller ungkrøtter vår og haust. Vaksne kyr ser ut til å medføra tråkkskadar. Det trengs ein god del rydding både av einer og lauvtre. (For nærare opplysningar, sjå skjøtselsplan!)

DEL AV HEILSKAPLEG LANDSKAP: Lokaliteten må reknast som ein del av eit langt på veg autentisk og heilskapleg seterlandskap.

VERDIGRUNNGJEVING:

Sjølv om lokaliteten har vore halden i hevd, stort sett ved beiting dei seinare åra, så er han likevel i god hevd, da bortsett frå ein del einerkratt i tørrbakkane og ein del lauvtrerenningar, - særskild i den nedre delen. Saman med nabostølen, er dette det best vedlikehaldne seterlandskapet vi har i Aure. Berre Hjelasetra kjem i nærleiken. I tillegg gjer det baserike jordsmonnet og den lange kontinuiteten i skjøtselen at ein finn svært mange sjeldne og raudlista beitemarkssopp her. Det er også registrert ein sterkt truga beitemarkssopp på lokaliteten saman med mange andre raudlista soppar. Samla tilseier dette at lokaliteten har nasjonal verdi og må verdisetjast som: Svært viktig -- A.

KARAKTERARTER:

I slåttemarka

Grov nattfiol
Marinøkkel
Storblåfjør
Smalkjempe

I slåttemyra

Bjørnebrodd
Breimyrell
Fjellfrøstjerne
Gulstorr
Loppestorr
Nattfiol
Stortviblad
Svarttopp

RØDLISTEARTER:

Porpoloma metapodium (EN) (Sist funne i 2011)
Entoloma atrocoeruleum (NT)
Entoloma caeruleopolitum (VU)
Hygrocybe aurantiosplendens (NT)
Hygrocybe flavipes (NT)
Hygrocybe fornicata (NT)
Hygrocybe ingrata (VU)
Hygrocybe lacmus (NT)
Hygrocybe ovina (VU) (Sist funne i 2011)
Hygrocybe phaeococcinea (NT)
Hygrocybe splendidissima (VU) (Sist funne i 2011)

SKJØTSELSPLAN

DATO skjøtselsplan:
25.10.2011

UTFORMA AV:
FINN OLDERVIK OG ØYSTEIN FOLDEN

FIRMA:
BIOREG AS

EU89-UTM Sone 32
Ø=482005 N=7012419

Gnr/bnr.
27/2

AREAL (noverande):
10 da

AREAL etter evt.
restaurering: 13,2

Del av
verneområde? Nei

MÅL:**Hovudmål for lokaliteten:**

- Lokaliteten skal haldast i god hevd med årleg slått og fjerning av høy etter tørking på bakken eller eventuelt hesjing. A-verdien på lokaliteten skal oppretthaldast ved at populasjonane av naturengplantar, særleg karakterartane skal vera like livskraftige som no, eller helst aukast.
- Vidare er det et mål at enga igjen skal oppnå den tilmåtsvis jamne fordelinga av artar som den hadde så lenge den vart slått og at den typisk slåttemarksstrukturen gjenvinnast. Dette gjeld for så vidt også slåttemyra.
- Slåttemarka skal liggja i eit ope landskap og kantsoner skal ikkje skuggast ut av skog og kratt.
- Slåttemarka skal ikkje gjødslast.
- Uttransport med traktor skal gjerast i same traseen kvar gong. Traseen skal merkast med staur til han er tilstrekkeleg synleg.

Tilstandsmål artar:

- Artsmangfaldet i slåttemarka og i slåttemyra skal oppretthaldast jf. artslistene over.
- Populasjonar av artane i lista over karakterartar skal oppretthaldast.
- Populasjonar av artane i lista over raudlisteartar skal oppretthaldast eller helst utvidast.

Mål for nedkjemping av problemartar/gjengroing:

- Lauvtrekratt på slåttemarka eller myra skal ikkje førekoma og mesteparten av eineren som no veks der må bort. Vi reknar med at det er ca eit månadsverk (150 t à kr. 300,-) å fjerna einer og lauvtre på lokaliteten, inkl. bortkøyning. Fjerninga kan fordelast på inntil 3 år.

AKTUELLE TILTAK:**Aktuelle restaureringstiltak, utover dei generelle:**

- Rydding og fjerning av materiale
- Gjerde

Aktuelle årlege skjøtselstiltak, utover de generelle:

- Sein slått - tidlegast slutten av juli eller først i august
- Raking, vending og bortkøyning av høy for bruk som husdyrfór etter minst to dagars tørking.
- Etterbeite med sau/storfe
-

Prioritering (år)	Kostnad kr/ ant timar	Kontroll /dato:
2011, 2012, 2013	50 t à kr. 300,- kr. 15.000,-	seinhaust 2013 og 2015
2011		
2012		2013
2012	10 dekar à kr. 1.800,- = Kr. 18.000,-	2013
2012		2013

UTSTYRSBEHOV:

- tohjuls slåmaskin vil lette mykje av slåtten
- lå, rive, høygaffel
- dersom det ikkje er muleg å bruka traktor til uttransport er det naudsynt med bruk av jarnhest/elgtrekk.

OPPFØLGJING:

Skjøtselsplanen skal evaluerast innan 5 år:

Behov for registrering av spesifikke artsgrupper:

Det verkar å vera lite marinøkkel på denne stølen samanlikna med nabostølen, slik at det kan vera av interesse å sjå kor vidt populasjonen vil verta større med dei nye skjøtselstiltaka. Det same gjeld førekomstane av hårsvæver og blåfjør. I tillegg bør ein prøve å følgje utviklinga av dei rike beitemarkssoppførekomstane, om denne endrar seg med dei nye skjøtselstiltaka. Beitemarksfungaen er rimeleg godt kartlagt på denne lokaliteten.

Tilskot søkt år:		Søkt til:	
Tilskot tildelt år:		Tildelt frå:	
Skjøtselsavtale partar:			

ANSVAR:

Person(-er) som har ansvar for iverksetjing av skjøtselsplanen.

Kjelder

Litteratur:

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. (red). 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. - NTNU Vitenskapsmuseet. Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Oldervik, F. 2005. Feltundersøkingar

Muntlege kjelder:

Torbjørn Ulfsnes Bjøringen, 6690 Aure. Tlf. 974 03 596

Eva Bente Ulfsnes Bjøringen, 6690 Aure. Tlf.

Internett:

Dato
Nettstad

01.10.11

Direktoratet for naturforvaltning, [Naturbase](#)

01.10.11

Artsdatabanken, [Rødlista](#) og [Artskart](#)

Ortofoto/kart

Figur 2. Dette ortofotoet fra Gislink viser avgrensning av den aktuelle lokaliteten. Noko av det nedste av lokaliteten er slåttemark som skal restaurerast, medan området ned mot vegen vestover er tidlegare slåttemyr som dei seinare åra har vore beita, - mest av kyr.

Bilete

Figur 3. Foto; Finn Oldervik, 26.05.2005 ©. Biletet er teke mot vest og viser den sentrale og flataste delen av seterstølen. Ein god del av lokaliteten ligg nedanfor skogholtet til venstre på biletet. Til høgre ser ein litt av einerkratta som har vakse opp i tørrbakken nedanfor selet.

Figur 4. Foto; Finn Oldervik, 25.05.2005 ©. Dette bildet er teke omlag frå same staden som det forrige, men noko meir mot nord. Her ser ein at eineren har fått godt tak i denne delen av lokaliteten, så det må nok fleire ryddeøkter til her for å verta kvitt alle kratta.

Figur 5. Foto; Finn Oldervik, 16.10.2011 ©. Sentralt i biletet ser ein restane etter høyløa der seterhøyet vart lagra til det vart nedkøyrd om vinteren. Kanskje er det endå ikkje for seint å restaurera/ byggja den opp igjen?

Figur 6. Foto; Finn Oldervik, 16.10.2011 ©. Dette bildet er teke mot vest og om ein samanliknar med figur 4 så ser ein at mykje av eineren i bakken er fjerna. Men endå er det rikeleg å ta av.